

ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

ДУБИНА О.А., ЗДОБУВАЧ*,
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО–ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Розглядається поняття прибутку, як одного з основних господарських показників роботи сільськогосподарського підприємства, а також порядок його формування та відображення в обліку.

The concept of income is examined, as one of basic economic indexes of work of agricultural enterprise, and also order of his forming and reflection in an account.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У період становлення ринкових відносин в Україні значно зростає роль прибутку як джерела забезпечення інтересів держави, власників та персоналу підприємств. Тому, однією з актуальних задач, яка постає перед керівниками підприємств, бухгалтерами та науковцями, є розробка і впровадження методів ефективного управління формуванням прибутку в процесі господарської діяльності. Це передбачає удосконалення існуючих методів його обліку і аналізу, з врахуванням вимог національних, міжнародних стандартів та сучасних досягнень інформаційних технологій. Розв'язання цих завдань потребує ретельного дослідження існуючого на сьогоднішній день досвіду, що необхідно для встановлення об'єктивності у визначенні напрямків удосконалення методики обліку і аналізу фінансових результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем обліку і аналізу прибутку представлені в працях таких відомих вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, як Бриттон Э., Ватерсон К., Велш Г.А., Білуха М.Т., Голов С.Ф., Єфіменко В.І., Костюченко В.М., Нападівська А.В., Нечитайло

А.И., Соколов Я.В., Сопко В.В., Ковалев В.В., Кужельний М.В., Мних Є.В., Пушкар М.С., Чумаченко М.Г., Хелферт Е, Шорт Д.Г.

* Науковий керівник – Гляксієнко В.Я., д.е.н., професор

Аналіз останніх досліджень показав, що основним призначенням сфери матеріального виробництва є виробництво суспільно необхідного продукту, створення якого відбувається в процесі виробництва. Для забезпечення виробництва має здійснюватись процес постачання необхідними предметами праці. За виробництвом продукції відбувається процес реалізації. Всі три процеси взаємопов'язані, постійно змінюють один одного і на підприємстві відбувається безперервний кругообіг засобів, на останньому етапі якого натуральна їхня форма набуває характеру грошової.

Отже, прибуток, створений у процесі виробництва, набуває грошової форми у процесі реалізації. Інакше кажучи, фінансовий результат – це кінцевий економічний підсумок господарської діяльності підприємства, виражений у формі прибутку (збитків). Тому метою статті є дослідження порядку обліку формування прибутку сільськогосподарського підприємства.

На думку вченого Бланка І.О. прибуток – це втілений в грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є аналіз формування прибутку сільськогосподарського підприємства та визначення напрямків його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даний час найбільшого поширення набули дві концепції прибутку: економічна та бухгалтерська. Згідно економічної концепції прибуток – це перевищення виручки над зовнішніми та внутрішніми видатками (включаючи нормальний прибуток підприємця).

Поряд з трактуванням прибутку з точки зору економічної теорії не менш важливим є історичний аналіз методології його обліку. Питання виміру і відображення прибутку є одним із найскладніших, і тому на всіх етапах розвитку бухгалтерського обліку воно поставало проблемою перед мислителями та вченими.

Бухгалтерська (функціональна) концепція розвиває уявлення класиків про фінансовий результат діяльності підприємств як про приріст капіталу підприємства, який еквівалентний величині доходів за вирахуванням витрат.

Саме бухгалтерський прибуток, якому на відміну від економічного властивий атрибут вимірності, є основою розрахунку прибутку оподаткованого, що представлений у податкових деклараціях підприємства.

Прибуток підприємства являється бухгалтерською величиною, оскільки саме з даних бухгалтерського обліку можна отримати інформацію про його величину, тому можна сказати, що коректність цієї величини значною мірою залежить від належної організації облікового процесу на підприємстві.

Окрім того, ведення обліку передбачає застосування низки суджень та припущень, від обґрунтованості яких теж залежатиме величина заробленого прибутку. Це судження про ймовірність настання чи не настання тої чи іншої події, тривалість корисного використання активів, величина одержуваної економічної вигоди від використання того чи іншого активу, ймовірність одержання оплати від покупця чи замовника та інше. Ці судження залежать від обізнаності та професіоналізму тих осіб, хто приймає та застосовує ці судження.

Прибуток – один з основних господарських показників роботи підприємства. Його одержання є основною метою підприємницької діяльності в умовах сучасного розвитку країни та формування реальної самостійності суб'єктів господарювання. Будучи головною рушійною силою ринкової економіки, прибуток забезпечує інтереси держави, власників та персоналу підприємства. Невміння аналізувати господарську ситуацію, неможливість визначення “вузьких місць” в економічній діяльності підприємства, а також факторів, які впливають на неї, так чи інакше призводять до зниження ефективності роботи, до прийняття хибних управлінських рішень і, в кінцевому результаті, до збитків та фінансового краху.

Однією з актуальних задач сучасного етапу становлення ринкових відносин є оволодіння керівниками, бухгалтерами та фінансовими менеджерами сучасними методами ефективного управління формуванням прибутку в процесі операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства, що передбачає використання новітніх методів його обліку, аналізу і планування.

Щодо питань формування та розподілу прибутку як об'єкта бухгалтерського обліку існує ряд невирішених теоретико-методологічних проблем. До таких проблем слід віднести:

1) відсутність цілісної та комплексної системи бухгалтерського обліку операцій з формування, розподілу та використання прибутку, як об'єкта бухгалтерського обліку, який набуває особливого значення в умовах поширення глобалізацій цих процесів, розвитку інформаційного суспільства та активного формування економіки знань на макрорівні, переорієнтації в меті діяльності господарюючих суб'єктів та зростання ролі прибутку як джерела фінансування розвитку підприємства та інвестиційного ресурсу на мікрорівні;

2) недостатня розробленість організаційно-методичних засад контролю (в частині внутрішнього та зовнішнього контролю) та економічного аналізу як його методу, що спрямований на встановлення законності та доцільності операцій з розподілу та використання прибутку підприємства та не пов'язаний з фіскальною направленістю дій контролюючих органів та сприяє крім виявлення деструктивних явищ в діяльності пошуку резервів підвищення її ефективності. Наявність виділених методологічних проблем обумовлена існуванням ряду факторів таких як: здійснення податкової реформи та постійні зміни податкового законодавства в частині оподаткування прибутку підприємств та здійснення заходів з його адміністрування податковими органами, посилення вимог користувачів до облікової інформації щодо її аналітичності, об'єктивності та достовірності, як одного із основних джерел інформації при прийнятті управлінських рішень, що пов'язано з необхідністю адаптації до кризових явищ в економіці та забезпечення інвестиційної привабливості бізнесу.

Важливість вирішення вище наведених теоретико-методологічних проблем як на теоретичному так і на практичному рівнях пов'язана з необхідністю розробки та впровадження таких економічних реформ, які б забезпечили стійкий соціально-орієнтований економічний розвиток як окремого суб'єкта господарювання, так і держави в цілому.

Становлення ринкових відносин супроводжується підвищенням ролі прибутку як матеріальної основи руху економічних інтересів підприємства і держави. Тому, реформування бухгалтерського обліку, орієнтоване на ринкові перетворення, обумовлює потребу перегляду методики формування фінансових результатів господарюючих суб'єктів.

Методика обліку “чистого доходу (виручки) від реалізації”

широко використовується в міжнародній практиці і на нашу думку має ряд переваг:

- податки з продажу не є доходом (згідно МСБО 18 “Дохід” та П(с)БО 15 “Дохід”), тому неправомірно їх відображати у складі доходів;

- відображення в бухгалтерському обліку на рахунку “Продаж” (“Дохід від реалізації”) чистого доходу (виручки) від реалізації підвищує наочність інформації і позбавляє необхідності додаткових вирахувань;

- скорочує алгоритм обчислення прибутку (збитку) від операційної діяльності для складання Звіту про фінансові результати.

Чітке розмежування результатів за видами діяльності має принципове значення для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства, його стратегічного розвитку, що доводить доцільність та важливість запропонованого в роботі розподілу доходів, витрат і фінансових результатів в розрізі операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та надзвичайних подій.

З розподілом доходів, витрат та фінансових результатів по видах діяльності безпосередньо пов'язано формування фінансової звітності, а саме Звіту про рух грошових коштів та Звіту про фінансові результати. Проте, якщо при складанні Звіту про рух грошових коштів використовується розподіл на операційну, фінансову та інвестиційну діяльність, то Звіт про фінансові результати передбачає розподіл на операційну діяльність та іншу діяльність.

Сучасна методика розподілу прибутку підприємств передбачає розподіл прибутку між підприємством і державою та використання чистого прибутку на власні цілі підприємства, що виступає реальним стимулом для господарської діяльності підприємства. З метою забезпечення ефективного розподілу прибутку між підприємством та державою доцільним є запровадження регресивної системи оподаткування прибутку, що обумовить потребу удосконалення обліку і аналізу для управління формуванням фінансовими результатами.

Концепція безперервного аналізу основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства на основі даних бухгалтерського обліку потребує активного використання сучасних можливостей ЕОМ. Проведене дослідження використання ЕОМ в практиці обліку дозволило встановити, що специфіка роботи великих компаній вимагає комплексного підходу до автоматизації всіх ділянок роботи. Використання середніх та великих інтегрованих систем, таких

як SAP, SUN SYSTEMS, SCALA, Галактика дозволяють одержувати оперативну та надійну інформацію для прийняття важливих рішень з метою покращення фінансових показників, вирішити питання організації та побудови системи управлінського обліку, поточного та перспективного аналізу фінансових результатів, процесу контролінгу та бюджетного планування.

Висновки. Метою діяльності кожного сільськогосподарського підприємства є отримання максимального прибутку, основним джерелом якого є виробництво конкурентоспроможної продукції. В умовах кризи в Україні вітчизняні підприємства свою діяльність спрямовують на забезпечення зростання прибутку, за рахунок якого відбувається формування ресурсів, здійснюється матеріальне стимулювання працівників та проводиться фінансування заходів [1,с.119]. При цьому важливу роль відіграє державна підтримка сільськогосподарських виробників шляхом встановлення цін на сільськогосподарську продукцію та зменшення податкового тиску.

Література.

1. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1998. – 544с.
2. Залетов О.М. Убезпечення життя: [монографія] / О.М. Залетов. – К.: Міжнародна агенція “БІЗОН”, 2006. – 688 с.
3. Иванов Ю.Б. Альтернативні системи оподаткування: [монографія] / Ю.Б. Иванов – Харків: ХДЕУ – Торнадо. – 517 с.
4. Костіна М.І. Моделювання фінансів: [монографія] / М.І. Костіна – Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – 224 с.
5. Криклій О.А. Управління прибутком банку: [монографія] / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008, – 136 с.
6. Словінська Л.Г. Оцінка в бухгалтерському обліку: [монографія] / Л.Г. Ловінська – К.: КНЕУ. 2006. – 256 с.
7. Малюга Н.М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: [монографія] / Н.М. Малюга – Житомир: ПП “Рута”, 2005. – 388 с.
8. Нечитайло А.И. Бухгалтерский и налоговый учет прибыли / А.И. Нечитайло – СПб.: Издательство “Юридический центр Пресс”, 2003. – 326 с.
9. Хомин П.Я. Облікове забезпечення звітності сільськогосподарських підприємств (методологія і методика): [монографія] / П.Я. Хомин – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 453 с.